ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук
_____ Святослав КОРСАКЕВИЧ
«28» серпня 2025 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.
Заступник завідувач кафедри
_____ Віра СИНЯКОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕТОДОЛОГІЯ І ДИЗАЙН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ»

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня кваліфікація:	доктор філософії з психології
Освітньо-наукова програма:	Психологія

Київ – МАУП – 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Методологія і дизайн наукових досліджень у психології
Шифр і назва спеціальності	С4 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов`язкова (ОК3)
Кількість кредитів і годин	4 кредити СКТС / 120 годин. Лекції: 20 годин; практичні (семінарські) заняття: 20 годин; самостійна робота: 80 годин
Термін вивчення дисципліни	1 курс, І семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Методологія і дизайн наукових досліджень у психології» належить до обов`язкових освітніх компонентів (ОК3) освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 «Психологія» і вивчається у І семестрі першого року навчання. Курс формує в аспірантів системні знання про методологію психологічної науки, логіку та етапи наукового дослідження, типологію дослідницьких дизайнів (кількісних, якісних і змішаних), а також практичні вміння розробляти методологічний апарат дослідження, обґрунтовувати вибір дизайну, забезпечувати валідність, надійність і етичність дослідження. Дисципліна безпосередньо готує аспіранта до планування, організації та виконання власного дисертаційного дослідження на рівні сучасних наукових стандартів і принципів відкритої науки.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: методологія та логіка наукового дослідження у психології, методологічний апарат і дизайн дослідження, кількісні, якісні та змішані дослідницькі стратегії, методи збору й аналізу даних, критерії якості та етичні засади психологічного дослідження.

Мета курсу: сформувати в аспірантів передові методологічні знання про організацію, логіку та дизайн наукового дослідження у психології та виробити вміння самостійно розробляти й обґрунтовувати методологічний апарат і дизайн власного дисертаційного дослідження із забезпеченням його валідності, надійності, відтворюваності та етичності.

Завдання навчальної дисципліни:

– сформувати систему знань про методологію психології, її рівні, функції та понятійний апарат наукового дослідження;

– навчити коректно визначати проблему, тему, об`єкт, предмет, мету, завдання та гіпотези дослідження;

– сформувати вміння здійснювати теоретичний аналіз й огляд наукової літератури та формулювати дослідницькі питання;

– розкрити типологію дослідницьких дизайнів (експериментальні, кореляційні, якісні, змішані) і логіку їх вибору;

– сформувати навички забезпечення валідності, надійності, репрезентативності вибірки та етичності дослідження;

– виробити вміння планувати збір і аналіз даних, інтерпретувати та оформлювати результати за стандартами APA й засадами відкритої науки.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Філософія науки та сучасні наукові парадигми», а також знання з методології, історії психології, загальної та експериментальної психології, статистики, здобуті на попередніх рівнях вищої освіти.

Постреквізити навчальної дисципліни: «Сучасні дослідницькі стратегії у психології: кількісні, якісні та змішані методи», «Психометрика та сучасні технології психологічного вимірювання», «Сучасні парадигми та міждисциплінарність у психології», а також наукова складова освітньо-наукової програми (підготовка дисертаційного дослідження та наукових публікацій).

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК2. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах, та забезпечувати якість виконуваних досліджень.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН2. Розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці. ПРН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. ПРН4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики.

Зміст навчальної дисципліни

Форма підсумкового контролю — екзамен.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-візуалізація, лекція-дискусія; семінар-практикум, науковий колоквіум; аналіз наукових джерел і кейсів; майстерня з розроблення дизайну дослідження; проєктно-дослідницький метод; методи розвитку критичного й дослідницького мислення; підготовка й публічний захист дослідницького проєкту; інтерактивні методи (мозковий штурм, дебати, синтез думок).

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусії); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, дослідницький проєкт); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); презентація й захист індивідуального науково-дослідного завдання; екзамен; самоконтроль і взаємооцінювання.

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Методологічні засади та планування наукового дослідження у психології				
Тема 1.	Методологія психології: рівні, функції, понятійний апарат. Наука і наукове дослідження, його типи та етапи.	2	2	8
Тема 2.	Методологічний апарат дослідження: проблема, тема, об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотези, наукова новизна.	2	2	8
Тема 3.	Робота з науковою літературою: пошук, теоретичний аналіз, огляд джерел, формулювання дослідницьких питань.	2	2	8
Тема 4.	Дизайн наукового дослідження: поняття, типологія, логіка вибору. Валідність (внутрішня, зовнішня, конструктна) та надійність.	2	2	8
Тема 5.	Вибірка та формування дослідницьких груп. Етика психологічного дослідження й академічна доброчесність.	2	2	8
Модульна контрольна робота 1				
Змістовий модуль 2. Дослідницькі стратегії, збір та аналіз даних				
Тема 6.	Кількісна стратегія: експериментальні, квазіекспериментальні та кореляційні (неекспериментальні) дизайни.	2	2	8
Тема 7.	Психологічне вимірювання: змінні, шкали, операціоналізація, психометричні властивості інструментів.	2	2	8
Тема 8.	Якісна стратегія: феноменологічний, наративний, етнографічний дизайни, ґрунтована теорія, кейс-стаді.	2	2	8
Тема 9.	Змішані дослідницькі дизайни. Збір, аналіз та інтеграція даних. Статистичний аналіз (SPSS / R).	2	2	8
Тема 10.	Інтерпретація, оформлення та презентація результатів. Наукова публікація за стандартами APA. Відкрита наука.	2	2	8
Модульна контрольна робота 2				
Разом:		**20**	**20**	**80**

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором і комп'ютером; комп'ютерні класи зі статистичним програмним забезпеченням; доступ до мережі Інтернет (у т. ч. безкоштовна мережа Wi-Fi); наукова бібліотека Академії та доступ до передплачених наукометричних баз (Scopus, Web of Science) і повнотекстових ресурсів. Використовується офіційний сайт МАУП (http://maup.com.ua), система дистанційного навчання Академії (Moodle), статистичні пакети (SPSS, R, JASP), програмне забезпечення для роботи з бібліографією та онлайн-платформи для відеокомунікації (Zoom, Google Meet).

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку розуміння й засвоєння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати знання під час виконання дослідницьких завдань. Формами поточного контролю є: усна доповідь та участь у науковій дискусії; аналіз наукових джерел і кейсів; виконання завдань для самостійної роботи; розроблення елементів дизайну дослідження; виконання й захист індивідуального науково-дослідного завдання (дослідницького проєкту).

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, дослідницький проєкт); тестовий контроль; презентація результатів самостійної роботи; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзамену. До екзамену допускається здобувач, який виконав усі передбачені види навчальної роботи та набрав за поточну діяльність і модульні контрольні роботи не менше ніж 35 балів. Підсумкова оцінка формується як сума балів за поточну навчально-пізнавальну діяльність, дві модульні контрольні роботи (до 60 балів разом) та екзамен (до 40 балів). Дисципліна вважається складеною, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 балів зі 100.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	**Змістовий модуль 1**	**Змістовий модуль 2**	**Екзамен**	**Разом**
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	15	15	—	30
Модульна контрольна робота	15	15	—	30
Екзамен	—	—	40	40
Разом	**30**	**30**	**40**	**100**

Розподіл балів. За поточну навчально-пізнавальну діяльність здобувач може накопичити до 60 балів (30 — дві модульні контрольні роботи; 30 — робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота, у т. ч. індивідуальне науково-дослідне завдання). За екзамен нараховується до 40 балів. Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається складеною, становить 60.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі. Оцінювання: «відмінно» (A) — правильно виконано понад 90 % завдань; «дуже добре» (B) — 82–89 %; «добре» (C) — 75–81 %; «задовільно» (D) — 68–74 %; «достатньо» (E) — 60–67 %; «незадовільно» (FX) — менше 60 %. Відсутність роботи — 0 балів.

Критерії оцінювання екзамену. Екзамен проводиться в усній або письмово-тестовій формі за переліком питань (додаток 1). Оцінюються: повнота й системність методологічних знань; уміння коректно визначати методологічний апарат і обґрунтовувати дизайн дослідження; здатність оцінювати валідність, надійність та етичність дослідницьких рішень; коректність наукової термінології; аргументованість і самостійність відповіді.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (дослідницького проєкту). Оцінюються: обґрунтованість вибору теми та її зв'язок із дослідницькою проблемою аспіранта; коректність методологічного апарату; відповідність і обґрунтованість обраного дизайну; продуманість вибірки, методів збору й аналізу даних; урахування валідності, надійності та етики; повнота й актуальність джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); дотримання академічної доброчесності та стандартів APA; якість публічної презентації.

Заохочувальні (бонусні) бали. За участь у наукових конференціях, наукових семінарах, підготовку публікацій за тематикою дисципліни здобувачеві за рішенням кафедри можуть нараховуватися заохочувальні бали. Заохочувальні бали не включаються до основної таблиці розподілу балів; один захід є підставою для нарахування балів лише за один найбільш значущий освітній компонент.

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	дуже добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано
68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	достатньо	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html. Усі роботи (дослідницькі проєкти, аналітичні огляди, есе, презентації, тези) мають бути оригінальними та авторськими, супроводжуватися коректними посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються

академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення передбачено академічну відповідальність згідно з нормативними документами Академії: повторне проходження оцінювання та / або повторне вивчення відповідного освітнього компонента.

Політика щодо відвідування та запізнень. Відвідування занять є обов'язковим. У разі пропуску здобувач самостійно опрацьовує матеріал і відпрацьовує пропущені заняття у визначений викладачем спосіб. Систематична активна робота на заняттях враховується під час підсумкового оцінювання.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання виконуються у встановлені терміни. Роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання незадовільних результатів здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії https://drive.google.com/file/d/1WqTVIzoBYxjlu3q0UPXsjU4oFT726Cd1/view.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб пошуку й опрацювання інформації, аналізу даних та оформлення тексту за умови прозорого декларування такого використання, критичної перевірки результатів і збереження авторства та відповідальності здобувача за поданий матеріал https://drive.google.com/file/d/1r74_4CHxDx1bpAvw8X4AvaqLSGWbyaYd/view.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals) та принципами відповідальної науки https://sustainability.maup.com.ua/. Зміст курсу безпосередньо співвідноситься з Ціллю 4 «Якісна освіта» (формування дослідницької та методологічної культури майбутнього науково-педагогічного працівника), Ціллю 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» (розвиток дослідницького й інноваційного потенціалу) та Ціллю 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» (утвердження академічної доброчесності, дослідницької етики та відкритої науки). Під час навчання заохочується соціальна відповідальність дослідника, врахування етичних і соціальних наслідків наукової діяльності, дотримання принципів відкритої науки, доброчесного й ощадливого використання ресурсів (пріоритет електронних матеріалів і безпаперового документообігу), інклюзивність, гендерна рівність і повага до різноманіття учасників освітнього процесу.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до екзамену (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження : навчально-методичний посібник. Київ : Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

2. Адамська З. М., Андрійчук І. П., Воропкевич О. М., Радчук Г. К., Чопик С. В., Шпак М. М. Основи науково-психологічних досліджень : навчально-методичний посібник / за ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.

3. Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 6th ed. Thousand Oaks : SAGE, 2023. 336 p.

4. Creswell J. W., Plano Clark V. L. Designing and Conducting Mixed Methods Research. 3rd ed. Thousand Oaks : SAGE, 2018. 520 p.

5. Field A. Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. 6th ed. London : SAGE, 2024. 1144 p.

6. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC : APA, 2020. 428 p.

Додаткова література

1. Leavy P. Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2023. 350 p.

2. Flick U. (ed.). The SAGE Handbook of Qualitative Research Design. London : SAGE, 2022. 1120 p.

3. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 272 с.

4. Sternberg R. J., Pickren W. E. (eds.). The Cambridge Handbook of the Intellectual History of Psychology. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 570 p.

5. Nosek B. A., Hardwicke T. E., Moshontz H., Allard A., Corker K. S., Dreber A., Fidler F., Hilgard J., Kline Struhl M., Nuijten M. B., Rohrer J. M., Romero F., Scheel A. M., Scherer L. D., Schönbrodt F. D., Vazire S. Replicability, Robustness, and Reproducibility in Psychological Science. Annual Review of Psychology. 2022. Vol. 73. P. 719–748.

6. Toomela A. Psychology Today: Still in Denial, Still Outdated. Integrative Psychological and Behavioral Science. 2020. Vol. 54. P. 563–571.

7. Rosenberg A., McIntyre L. Philosophy of Science: A Contemporary Introduction. 4th ed. New York : Routledge, 2019. 356 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuv.gov.ua
3. APA Style. URL: https://apastyle.apa.org
4. Center for Open Science (OSF). URL: https://www.cos.io
5. Scopus. URL: https://www.scopus.com
6. Web of Science. URL: https://www.webofscience.com
7. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com
8. APA PsycNet. URL: https://psycnet.apa.org
9. Directory of Open Access Journals (DOAJ). URL: https://doaj.org
10. The jamovi / JASP project. URL: https://www.jamovi.org

Рекомендовані джерела інформації оновлюються щороку.

Розробник (-и) силабусу:

_____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Викладач:

_____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри психології.

Протокол від «____» _____ 2026 р. № ____

Додаток 1

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ І ДИЗАЙН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність С4 Психологія. ОНП «Психологія». Обов'язкова дисципліна (ОК3), 4 кредити ЄКТС / 120 год, І семестр, підсумковий контроль — екзамен.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (20 год.) спрямовані на поглиблення й систематизацію теоретичного матеріалу, розвиток дослідницьких умінь і вироблення навичок самостійного проєктування наукового дослідження. Провідними формами роботи є науковий семінар-практикум, колоквіум, аналіз наукових джерел і кейсів, майстерня з розроблення дизайну дослідження, публічний захист дослідницьких матеріалів.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; підготувати відповіді на питання для обговорення; виконати практичні завдання; за потреби підготувати коротке повідомлення / презентацію; сформулювати щонайменше одне дискусійне питання за темою.

Критерії оцінювання роботи на занятті: повнота й аргументованість відповіді; здатність до критичного аналізу та обґрунтування методологічних рішень; коректність наукової термінології; активність в обговоренні; дотримання академічної доброчесності. Робота на практичних (семінарських) заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 30 балів за семестр.

Семінар 1 (Тема 1, 2 год.). Методологія психології та структура наукового дослідження

Питання для обговорення:

1. Поняття методології, методу, методики. Чотири рівні методології науки.
2. Наукове дослідження: типи (фундаментальне / прикладне, емпіричне / теоретичне) та етапи.
3. Функції методології у психологічному дослідженні.
4. Специфіка та труднощі наукового пізнання у психології.

Практичні завдання:

1. Скласти схему етапів наукового дослідження від задуму до публікації.
2. Визначити рівні методології для власної дослідницької теми.
3. Проаналізувати одну емпіричну статтю за логікою побудови дослідження.

Семінар 2 (Тема 2, 2 год.). Методологічний апарат наукового дослідження

Питання для обговорення:

1. Проблема, тема, актуальність дослідження. Об'єкт і предмет: розмежування.
2. Мета та завдання дослідження; вимоги до їх формулювання.
3. Гіпотеза: види, вимоги, зв'язок із завданнями.
4. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення.

Практичні завдання:

1. Сформулювати об'єкт, предмет, мету, завдання та гіпотези власного дослідження.
2. Оцінити коректність методологічного апарату в наданому авторефераті (кейс).
3. Скласти «дерево» дослідницьких завдань для власної теми.

Семінар 3 (Тема 3, 2 год.). Робота з науковою літературою та огляд джерел

Питання для обговорення:

1. Стратегії пошуку джерел; наукометричні бази (Scopus, Web of Science) і показники якості.

2. Види огляду літератури (наративний, систематичний, скопінг-огляд).

3. Теоретичний аналіз, синтез і критичне зіставлення джерел.

4. Формулювання дослідницьких питань на основі прогалин у знанні.

Практичні завдання:

1. Здійснити пошук і відібрати 10 релевантних джерел (у т. ч. англомовних) за власною темою.

2. Скласти структуру аналітичного огляду за обраною проблемою.

3. Сформулювати 2–3 дослідницькі питання, що випливають з огляду.

Семінар 4 (Тема 4, 2 год.). Дизайн дослідження, валідність і надійність

Питання для обговорення:

1. Поняття дизайну дослідження та критерії його вибору.

2. Типологія дизайнів: експериментальні, кореляційні, якісні, змішані.

3. Внутрішня, зовнішня та конструктна валідність; загрози валідності.

4. Надійність вимірювання та відтворюваність результатів.

Практичні завдання:

1. Обрати й обґрунтувати тип дизайну для власної дослідницької проблеми.

2. Виявити потенційні загрози валідності у наданому кейсі та запропонувати контроль.

3. Скласти таблицю «переваги – обмеження» для двох альтернативних дизайнів.

Семінар 5 (Тема 5, 2 год.). Вибірка та етика психологічного дослідження

Питання для обговорення:

1. Генеральна сукупність і вибірка; типи ймовірнісних і невипадкових вибірок.

2. Обсяг вибірки та статистична потужність.

3. Етичні принципи досліджень за участю людей; інформована згода.

4. Академічна доброчесність та етична експертиза дослідження.

Практичні завдання:

1. Обґрунтувати спосіб формування та орієнтовний обсяг вибірки для власного дослідження.

2. Розробити проєкт форми інформованої згоди учасника.

3. Проаналізувати етичний кейс і запропонувати рішення.

Семінар 6 (Тема 6, 2 год.). Кількісні дослідницькі дизайни

Питання для обговорення:

1. Експериментальний дизайн: незалежна, залежна змінні, рандомізація, контроль.

2. Квазіекспериментальні дизайни та їх обмеження.

3. Кореляційні (неекспериментальні) дизайни; проблема причинності.

4. Лонгітюдні та поперечні дизайни.

Практичні завдання:

1. Спроєктувати експеримент для перевірки конкретної гіпотези (змінні, групи, процедура).

2. Перетворити задану дослідницьку ідею у квазіекспериментальний і кореляційний варіанти.

3. Проаналізувати кейс на предмет коректності висновків про причинність.

Семінар 7 (Тема 7, 2 год.). Психологічне вимірювання та операціоналізація

Питання для обговорення:

1. Змінні та їх види; операціоналізація конструктів.

2. Шкали вимірювання (номінальна, порядкова, інтервальна, відношень).

3. Психометричні властивості: надійність і валідність інструментів.

4. Вибір та адаптація психодіагностичного інструментарію.

Практичні завдання:

1. Операціоналізувати ключовий конструкт власного дослідження та дібрати інструмент.

2. Визначити тип шкали для набору змінних і допустимі статистики.

3. Оцінити психометричну якість наданої методики (кейс).

Семінар 8 (Тема 8, 2 год.). Якісні дослідницькі дизайни

Питання для обговорення:

1. Феноменологічний, наративний та етнографічний підходи.
2. Ґрунтована теорія (grounded theory): логіка й процедури.
3. Дослідження випадку (case study).
4. Методи збору (інтерв'ю, фокус-групи, спостереження) та якісного аналізу даних.

Практичні завдання:

1. Обрати якісний дизайн для дослідницької проблеми та обґрунтувати вибір.
2. Розробити гайд напівструктурованого інтерв'ю (6–8 запитань).
3. Виконати фрагмент тематичного кодування наданого тексту.

Семінар 9 (Тема 9, 2 год.). Змішані дизайни та аналіз даних

Питання для обговорення:

1. Типи змішаних дизайнів (конвергентний, послідовний пояснювальний / дослідницький).
2. Логіка інтеграції кількісних і якісних даних.
3. Основи статистичного аналізу; вибір критеріїв за типом даних і гіпотез.
4. Робота у статистичних пакетах (SPSS, R, JASP).

Практичні завдання:

1. Спроєктувати змішаний дизайн для власної теми та схему інтеграції даних.
2. Дібрати статистичні методи під задані гіпотези та тип даних.
3. Виконати навчальний аналіз набору даних у SPSS / JASP та інтерпретувати результат.

Семінар 10 (Тема 10, 2 год.). Оформлення, презентація результатів і відкрита наука

Питання для обговорення:

1. Структура наукового тексту (IMRaD); вимоги до наукової статті.
2. Стандарти оформлення APA; цитування та список джерел.
3. Візуалізація й інтерпретація результатів; типові помилки.
4. Принципи відкритої науки: преперестрація, відкриті дані, відтворюваність.

Практичні завдання:

1. Оформити фрагмент розділу «Методи» власного дослідження за стандартами APA.
2. Підготувати та захистити презентацію дослідницького проєкту (ІНДЗ).
3. Скласти чек-лист відповідності дослідження принципам відкритої науки.

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (80 год.) є провідною формою навчальної діяльності аспіранта й забезпечує поглиблене опанування дисципліни та формування дослідницьких умінь. Основними видами самостійної роботи є: опрацювання лекційного матеріалу й рекомендованих джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); анотування та конспектування наукових текстів; підготовка до практичних (семінарських) занять; поетапне розроблення дизайну власного дослідження; виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ); підготовка до модульних контрольних робіт і екзамену.

Розподіл самостійної роботи за темами

Тема	**Зміст самостійної роботи**	**Год.**	**Форма контролю**
Тема 1	Опрацювання рівнів і функцій методології; схема етапів наукового дослідження.	8	Конспект, схема
Тема 2	Розроблення методологічного апарату власного дослідження (об'єкт, предмет, мета, завдання,	8	Проєкт апарату

	гіпотези).		
Тема 3	Пошук і відбір джерел; підготовка структури аналітичного огляду та дослідницьких питань.	8	Огляд, питання
Тема 4	Обґрунтування дизайну дослідження; аналіз загроз валідності.	8	Обґрунтування дизайну
Тема 5	Проєкт вибірки та форми інформованої згоди; аналіз етичного кейсу.	8	Проєкт, чек-лист
Тема 6	Проєктування кількісного дизайну; аналіз кейсу причинності.	8	Проєкт дизайну
Тема 7	Операціоналізація конструктів; добір і оцінка психодіагностичного інструментарію.	8	Таблиця змінних
Тема 8	Розроблення гайду інтерв'ю; фрагмент якісного кодування.	8	Гайд, кодування
Тема 9	Проєктування змішаного дизайну; навчальний аналіз даних у SPSS / JASP.	8	Аналіз даних
Тема 10	Оформлення розділу «Методи» за APA; підготовка й оформлення дослідницького проєкту (ІНДЗ).	8	Захист ІНДЗ
Разом		**80**	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (дослідницький проєкт)

ІНДЗ — розгорнутий проєкт (програма) дизайну наукового дослідження з обраної здобувачем проблеми (орієнтовний обсяг 12–15 сторінок; 15–20 джерел, з них не менше 5 англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science). Мета — сформувати вміння самостійно розробляти й обґрунтовувати методологічний апарат і дизайн власного дисертаційного дослідження.

Рекомендована структура: вступ (проблема, актуальність, мета, завдання, гіпотези); теоретичне підґрунтя (стислий огляд); методологія (дизайн, вибірка, методи збору й аналізу даних, забезпечення валідності, надійності та етики); очікувані результати та їх наукова новизна; список використаних джерел за стандартами APA.

Критерії оцінювання (до 20 балів у межах поточної діяльності): обґрунтованість теми та її зв'язок із дисертаційною проблемою; коректність методологічного апарату; відповідність та обґрунтованість дизайну; продуманість вибірки й методів; урахування валідності, надійності та етики; повнота й актуальність джерел; дотримання академічної доброчесності та стандартів оформлення; якість публічної презентації.

3. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань. Оцінювання здійснюється за критеріями, наведеними в силабусі (до 15 балів за кожну МКР).

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1–5)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Методологія науки — це: а) сукупність методик; б) учення про принципи, форми та способи наукового пізнання; в) статистичний аналіз; г) техніка експерименту.

2. Об'єкт дослідження — це: а) конкретна властивість, що вивчається; б) процес або явище, що породжує проблемну ситуацію; в) мета роботи; г) вибірка.

3. Предмет дослідження співвідноситься з об'єктом як: а) тотожне; б) частина (аспект) об'єкта, що безпосередньо вивчається; в) ширше поняття; г) синонім мети.

4. Гіпотеза дослідження — це: а) доведений факт; б) обґрунтоване припущення, що підлягає емпіричній перевірці; в) список джерел; г) метод вибірки.

5. Наукова новизна відображає: а) обсяг тексту; б) уперше отримані або суттєво вдосконалені результати; в) кількість авторів; г) рік видання.

6. Внутрішня валідність дослідження стосується: а) можливості узагальнення результатів; б) обґрунтованості висновків про причинно-наслідкові зв'язки; в) кількості джерел; г) обсягу вибірки.

7. Зовнішня валідність — це: а) точність вимірювання; б) можливість поширення результатів на інші умови й популяції; в) надійність тесту; г) обсяг ефекту.

8. Систематичний огляд літератури відрізняється від наративного насамперед: а) обсягом; б) чіткою відтворюваною процедурою пошуку й відбору; в) відсутністю джерел; г) мовою.

9. Інформована згода учасника дослідження є вимогою: а) статистики; б) дослідницької етики; в) оформлення APA; г) дизайну вибірки.

10. Імовірнісною є вибірка: а) зручна; б) проста випадкова; в) за принципом «снігової кулі»; г) квотна.

11. Статистична потужність дослідження зростає за: а) зменшення обсягу вибірки; б) збільшення обсягу вибірки та розміру ефекту; в) підвищення рівня похибки; г) відмови від гіпотез.

12. Актуальність дослідження обґрунтовує: а) кількість сторінок; б) потребу й своєчасність розв'язання наукової проблеми; в) вибір шрифту; г) обсяг вибірки.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між елементом методологічного апарату (об'єкт, предмет, мета, гіпотеза) та його визначенням.

2. Установіть відповідність між видом валідності (внутрішня, зовнішня, конструктна) та його змістом.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте рівні методології науки та наведіть приклади для психологічного дослідження.

2. Сформулюйте та обґрунтуйте методологічний апарат дослідження на прикладі власної теми.

3. Порівняйте види валідності та опишіть основні загрози внутрішній валідності.

4. Схарактеризуйте способи формування вибірки та чинники визначення її обсягу.

5. Обґрунтуйте етичні вимоги до психологічного дослідження за участю людей.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 6–10)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Ознакою істинного експерименту є: а) відсутність контролю; б) рандомізація та маніпулювання незалежною змінною; в) лише спостереження; г) відмова від гіпотез.

2. Кореляційний дизайн: а) доводить причинність; б) установлює зв'язок між змінними без доведення причинності; в) вимагає рандомізації; г) не використовує вимірювання.

3. Незалежна змінна — це: а) наслідок; б) чинник, яким маніпулює або який відбирає дослідник; в) похибка; г) вибірка.

4. Порядкова шкала дозволяє: а) лише називати; б) упорядковувати об'єкти за вираженістю ознаки; в) обчислювати середнє арифметичне коректно завжди; г) вимірювати абсолютний нуль.

5. Операціоналізація — це: а) переклад тексту; б) переведення теоретичного конструкта в спостережувані й вимірювані показники; в) добір вибірки; г) кодування джерел.

6. Ґрунтована теорія (grounded theory) спрямована на: а) підтвердження готової теорії; б) побудову теорії з даних; в) вимірювання; г) експеримент.

7. Напівструктуроване інтерв'ю передбачає: а) жорсткий фіксований перелік питань без відхилень; б) гнучкий гайд із можливістю уточнень; в) відсутність питань; г) лише закриті питання.

8. Конвергентний змішаний дизайн передбачає: а) послідовний збір даних; б) паралельний збір кількісних і якісних даних та їх зіставлення; в) відмову від якісних даних; г) лише експеримент.

9. Для порівняння середніх двох незалежних груп зазвичай застосовують: а) кореляцію Пірсона; б) t-критерій для незалежних вибірок; в) хі-квадрат для однієї змінної; г) факторний аналіз.

10. Структура емпіричної статті IMRaD містить розділи: а) лише вступ і висновки; б) вступ, методи, результати, обговорення; в) анотацію та подяки; г) зміст і додатки.

11. Препреєстрація дослідження слугує насамперед для: а) прискорення публікації; б) фіксації гіпотез і плану аналізу до збору даних та підвищення відтворюваності; в) збільшення вибірки; г) приховування даних.

12. Стандарти APA регламентують насамперед: а) дизайн вибірки; б) оформлення наукового тексту, цитування та посилань; в) статистичну потужність; г) етичну експертизу.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між дослідницьким дизайном (експериментальний, кореляційний, феноменологічний, змішаний) та його характеристикою.

2. Установіть відповідність між шкалою вимірювання (номінальна, порядкова, інтервальна, відношень) та прикладом змінної.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Порівняйте експериментальний і кореляційний дизайни за можливістю висновків про причинність.

2. Схарактеризуйте шкали вимірювання та допустимі для них статистичні процедури.

3. Опишіть один якісний дизайн (за вибором) та відповідні методи збору й аналізу даних.

4. Розкрийте логіку змішаного дизайну та способи інтеграції даних.

5. Обґрунтуйте роль стандартів APA й принципів відкритої науки в підвищенні якості дослідження.

4. Перелік питань до екзамену

Екзамен є формою підсумкового семестрового контролю й проводиться в усній або письмово-тестовій формі. Підсумкова оцінка враховує накопичені впродовж семестру рейтингові бали за поточну діяльність і модульні контрольні роботи та бали, отримані на екзамені. Наведений перелік питань слугує для систематизації та самоперевірки знань.

1. Методологія психології: поняття, рівні, функції.
2. Метод, методика, методологія: співвідношення понять.
3. Наукове дослідження: поняття, типи, етапи.
4. Специфіка наукового пізнання у психології.
5. Проблема, тема та актуальність наукового дослідження.
6. Об'єкт і предмет дослідження: розмежування та формулювання.
7. Мета і завдання дослідження; вимоги до їх формулювання.
8. Гіпотеза дослідження: види та вимоги.
9. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення дослідження.
10. Робота з науковою літературою: пошук і наукометричні бази.
11. Види огляду літератури; теоретичний аналіз і синтез джерел.
12. Формулювання дослідницьких питань.
13. Дизайн наукового дослідження: поняття та критерії вибору.
14. Типологія дослідницьких дизайнів.
15. Валідність дослідження: внутрішня, зовнішня, конструктна.
16. Загрози валідності та способи їх контролю.
17. Надійність вимірювання та відтворюваність результатів.
18. Генеральна сукупність і вибірка; типи вибірок.

19. Обсяг вибірки та статистична потужність.
20. Етичні принципи психологічного дослідження; інформована згода.
21. Академічна доброчесність та етична експертиза дослідження.
22. Експериментальний дизайн: змінні, рандомізація, контроль.
23. Квазіекспериментальні дизайни та їх обмеження.
24. Кореляційні (неекспериментальні) дизайни; проблема причинності.
25. Лонгітюдні та поперечні дизайни.
26. Психологічне вимірювання: змінні та їх види.
27. Операціоналізація конструктів.
28. Шкали вимірювання та допустимі статистики.
29. Психометричні властивості інструментів: надійність і валідність.
30. Феноменологічний, наративний та етнографічний дизайни.
31. Ґрунтована теорія: логіка й процедури.
32. Дослідження випадку (case study).
33. Методи збору якісних даних (інтерв`ю, фокус-групи, спостереження).
34. Методи якісного аналізу даних (тематичний, контент-аналіз).
35. Змішані дослідницькі дизайни: типи та логіка інтеграції даних.
36. Основи статистичного аналізу; вибір критеріїв за типом даних.
37. Робота у статистичних пакетах (SPSS, R, JASP).
38. Структура наукового тексту (IMRaD) та вимоги до статті.
39. Стандарти оформлення APA; цитування та список джерел.
40. Принципи відкритої науки: преперестрація, відкриті дані, відтворюваність.
41. Типові методологічні помилки психологічних досліджень та шляхи їх уникнення.
42. Логіка та етапи розроблення програми власного дисертаційного дослідження.